

Danmarks Apotekerforening

Kanonbådsvej 10 · Postboks 2181 · 1017 København K
Telefon 33 76 76 00 · Fax 33 76 76 99
apotekerforeningen@apotekerforeningen.dk · www.apotekerforeningen.dk

apotek

Bilag

Erfaringer fra andre lande med liberaliseringer af apotekssektoren

Det østrigske sundhedsinstitut Gesundheit Österreich¹ har analyseret og evalueret apoteksreguleringen i 5 liberaliserede lande og i 4 regulerede lande i Europa med fokus på tilgængelighed, økonomi og kvalitet. En af de centrale hovedkonklusioner er, at de forventninger, der ofte knytter sig til en deregulering af apotekssektoren – øget konkurrence, forbedret tilgængelighed, lavere priser og fastholdt høj sundhedsfaglig kvalitet – som oftest ikke helt kan opfyldes i praksis.

Analysen viser, at deregulering af apotekssektorer risikerer at medføre konsekvenser, der modvirker god og lige adgang til lægemidler, herunder:

- Ulige fordeling af apoteker, med flere apoteker i byerne men ikke i tyndt befolkede egne ("urban clustering")
- Dominerende markedsposition til udvalgte aktører (f.eks. grossistejede kæder)
- Risiko for at et lægemiddel ikke er på lager, når kunden henvender sig
- Økonomisk pres for mersalg med øget fokus på salg af håndkøbsmedicin og frihandelsvarer.

Såvel er der ikke nogen klare tegn på, at medicinpriserne bliver lavere af en deregulering. Der er tværtimod eksempler på, at deregulering kan føre til højere priser på liberaliseret håndkøbsmedicin og/eller til højere apoteksavance som i Sverige.

Analysen finder tegn på, at den sundhedsfaglige kvalitet kan komme under pres af de kommercielle hensyn ved deregulering i form af:

- Øget arbejdspress for de apoteksansatte efter deregulering giver mindre tid til rådgivning og efteruddannelse
- Tendens til at individuelle farmaceuter mister deres professionelle uafhængighed ved en deregulering, der ofte fører til kædedannelse
- Nogle kæder prioriterer standarder for kvalitet, mens andre kæder vælger et mere rent detailhandelsfokus med mindre vægt på sundhedsfaglighed.

Erfaringer fra Sverige (indgår også som en del af den østrigske analyse)

I Sverige blev apotekssektoren omreguleret ganske omfattende fra at være et statsmonopol frem til medio 2009 til at blive et liberaliseret system med fri etablering og frit ejerskab. 2/3 af de tidligere statsejede apoteker er blevet solgt. Før omreguleringen foregik et omfattende udredningsarbejde, og selve omreguleringen og konsekvenserne heraf er blevet og bliver fortsat udsat for en ganske grundig evaluering.

Den svenske myndighed, Statskontoret, har afgivet delrapport om evaluering af omreguleringen af apotekssektoren i Sverige den 1. juni 2012. Statskontoret konkluderer:

- at kunderne oftere oplever at komme forgæves på apoteket efter et lægemiddel, og de oplever også, at apoteket ikke kan levere lægemidlet inden for de krævede 24 timer på trods af, at der er kommet flere apoteker i byerne og åbningstiden er udvidet.
 - at apotekspersonalet har fået mindre tid til at yde information og rådgivning.
- Statskontoret advarer samtidig om manglende kompetenceudvikling og sikkerhed på apotekerne efter omreguleringen².

¹ Gesundheit Österreich (2012), http://www.goeg.at/en/BerichtDetail/project_berichte245.html

² Statskontoret 2012, <http://www.statskontoret.se/nyhetsarkiv/bade-positiva-och-negativa-resultat-av-apoteksomregleringen-/>

Arbejdsmiljø- og Kompetencebarometeret fra Farmaciforbundet³ i Sverige viser også:

- at to tredjedele af medarbejderne synes, at arbejdsmiljøet er forværret
- godt 60 procent mener, at de ikke har nok tid til at rådgive om medicinen på grund af manglende tid
- at apotekspersonalets kompetenceudvikling er mindsket
- at over halvdelen ikke er i stand til at håndtere deres arbejdsopgaver på en sikker måde over for patienterne.

Myndigheden "för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser, Tillväxtanalys⁴, har analyseret geografisk tilgængelighed til lægemidler. Siden omreguleringens start og frem til oktober 2011 har der været en stigning i antallet af apoteker på 317 apoteker. 314 ud af de 317 apoteker er etableret i byområder. I bynære länddistrikter er etableret 3 apoteker. Der er ikke sket en stigning i antallet af apoteker i tyndtbefolkede egne.

Liberalisering af apotekerne i Sverige har således ført til åbninger af mange nye apoteker. De nye apoteker åbnes dog i byerne og ikke i tyndt befolkede egne af landet. En af de svenske apotekskæder⁵ har endvidere truet Socialdepartementet i Sverige med at ville lukke urentable apoteker i landsbyer, hvis ikke apotekskæden får tilskud til at opretholde driften af dem. Socialdepartementet overvejer pt., hvad der skal ske, når ejerdirektivet for landsbyapoteker udløber i marts 2013, hvorefter det vil blive muligt at lukke de tidligere statsejede landsbyapoteker.

Tillväxtanalys⁶ har også analyseret prisudviklingen på generiske lægemidler og håndkøbslægemidler. Konklusionen er, at omreguleringens effekt på priserne på generiske lægemidler har været nogenlunde neutral, men at regeringens forøgelse af priserne på generiske lægemidler med 10 svenske kroner per pakning i forbindelse med omreguleringen isoleret set har øget priserne på generiske lægemidler.

En rapport fra den svenske forbrugerstyrelse (Konsumentverket)⁷ viser, at forbrugerne oplever, at kvaliteten af rådgivning og vejledning på apotek er faldet betydeligt siden omreguleringen. Således er den samlede tilfredshed med apotekerne faldet fra 95 pct. af forbrugerne før omreguleringen til 77 pct. af forbrugerne efter omreguleringen.

De svenske erfaringer med en liberalisering af apotekssektoren viser dermed, at tilgængeligheden til medicin er blevet ringere, fordi leveringssikkerheden (på grund af små varelagre) er faldet på trods af, at tilgængeligheden til apotek er blevet bedre, fordi der er etableret nye apoteker. Samtidig er kvaliteten af rådgivningen blevet ringere, og forbrugernes tilfredshed med apoteket er faldet betydeligt. Priserne på lægemidler er ikke faldet men steget.

³ Farmaciforbundet (2011/ 2012): <http://www.farmaciforbundet.se/press/pressarkiv/kräftigt-forsamrad-arbetsmiljo/#newsItem2584> og <http://www.farmaciforbundet.se/press/pressarkiv/allvarliga-brister-i-apotekens-kompetensutveckling/#newsItem2079>

⁴ Tillväxtanalys (2011), http://www.tillvaxtanalys.se/tua/export/sv/filer/publikationer/working-paper-pm/WP_PM_2011_49.pdf

⁵ Dagens Apotek (2012): <http://www.dagensapotek.se/naringsliv/kronans-droghandel-laggen-glesbygdsapotek/>

⁶ Tillväxtanalys (2011): http://www.tillvaxtanalys.se/tua/export/sv/filer/publikationer/rapporter/Rapport_2011_14.pdf og http://www.tillvaxtanalys.se/tua/export/sv/filer/publikationer/working-paper-pm/WP_PM_2011_50.pdf

⁷ Konsumentverket (2011): <http://www.konsumentverket.se/Nyheter/Pressmeddelanden/Pressmeddelanden-2011/Apoteksmarknaden-far-samre-betyg-efter-omregleringen/>